

ÚVOD

Předmětem této knížky jsou tři významní francouzští myslitelé 18. a 19. století: Ch.-L. Montesquieu, Voltaire a E. Durkheim. Jejich výběr znamená jisté pokračování mého zájmu o proslavenou francouzskou historiografickou školu – Annales. Sami zakladatelé Annales se místy odvolávali na dva z nich, tj. na Voltaira a Durkheima, jako na ty, kdo se zabývali dějinami v jejich širším sociálně-kulturním smyslu. Zajímalo mne tedy, jaké myšlenky v jejich dílech najdu. Montesquieu sice není chápán jako předchůdce školy Annales, avšak číst Voltaira bez jeho velkého současníka se mi nezdálo vhodné. Kromě toho i na Montesquieua se můžeme dívat jako na sociálně politického myslitele, který podle některých patří k předchůdcům sociologie a který v analýze společnosti upozorňoval na prvky, jež byly spíše hlubším podkladem historických událostí. Nepominutelná je jeho zásluha o zavedení pojmu objektivního zákona do společnosti a jejich dějin, která jej vzdáleně spojuje i s Durkheimem.

Vedle tohoto primárního zájmu se v knize – vlastně nechtě – objevil i další motiv, a to byl pohled na určitou část vývoje myšlenky pokroku. V 18. století se tápavě rodila, zápasila o svou existenci, jak se to jeví u Montesquieua, u něhož téměř neexistovala, nebo u Voltaira, který ji sice přijímal, ale váhavě a kolísavě a ke stáru se stále většími pochybnostmi. Ani u Durkheima tato myšlenka se svým optimismem neprorazila a sociolog se spíše zajímal o nebezpečí, kterým se vystavuje moderní společnost.

Přes svou relativně velkou vzdálenost od naší doby patří tedy tyto myslitelé k odkazu minulosti, se kterým jsme se v mnohém nevyrovnali a na který ať už vědomě nebo ne navazujeme. Už jen proto bylo vhodné je znovu připomenout a ponechat pak na čtenáři, zda tato knížka vzbudí zájem i o jeho vlastní četbu jejich děl.